

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

PREOCUPĂRI PRIVIND STATUTUL ARTISTULUI ȘI AL CREATORULUI

studiu documentar

martie 2022

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa: <http://www.cdep.ro/infoparl/dip.studii?par1=2021>

Direcția studii și documentare legislativă

Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070
E-mail: doc@cdep.ro

CUPRINS

PREOCUPĂRI LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE	4
SITUAȚIA ARTISTULUI/CREATORULUI ÎN ROMÂNIA.....	11
SITUAȚIA ARTISTULUI/CREATORULUI LA NIVELUL STATELOR MEMBRE ALE UE	14
AUSTRIA	14
BELGIA	16
CEHIA.....	17
CROAȚIA.....	19
ESTONIA	20
FRANȚA	21
GERMANIA.....	25
SUEDIA	27
ȚĂRILE DE JOS	29
WEBOGRAFIE	31

[Convenția Culturală Europeană](#), încheiată sub egida Consiliului Europei, la Paris, la 19 decembrie 1954, ratificată de România prin Legea nr.77/1991, [Recomandarea UNESCO cu privire la statutul artistului](#), aprobată la Conferința Generală UNESCO, la Belgrad, în noiembrie 1980, [Declarația universală a UNESCO privind diversitatea culturală](#) (2001), [Rezoluția Parlamentului European din 20 octombrie 2021 referitoare la situația artiștilor și la redresarea culturală în UE](#) sunt doar câteva repere care subliniază nevoia definirii clare a tuturor drepturilor care *derivă din funcția socială a creatorului, precum și a drepturilor și libertăților care se cuvin oricărui cetățean (morale, economice sau de securitate socială etc.), inclusiv prin crearea unor condiții materiale și sociale care să faciliteze exprimarea talentului creativ.*¹

PREOCUPĂRI LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE

Studiul [Situația artiștilor și lucrătorilor culturali și redresarea culturală post-COVID-19 în Uniunea Europeană](#) – realizat de Culture Action Europe și Mafalda Dâmaso, în februarie 2021, la solicitarea [Comisiei CULT](#) a Parlamentului European, [Departamentul pentru Politici Structurale și de Coeziune](#) – oferă o imagine de ansamblu asupra caracteristicilor-cheie ale statutului artiștilor și lucrătorilor culturali din Europa, condițiile lor de muncă, precaritatea și traseele de carieră. În acest studiu se subliniază necesitatea unor soluții politice specifice și se oferă o cartografiere a provocărilor-cheie pentru un cadru european privind condițiile de muncă în sectoarele și industriile culturale și creative (SICC), astfel cum vor fi redatate în cele ce urmează.

Natura atipică a muncii artistice și culturale și caracteristicile sale nu pot fi abordate pe deplin fără a ține cont de vulnerabilitățile structurale mai largi și de provocările cu care se confruntă ecosistemul cultural și creativ european. Acesta este motivul pentru care, printre alte elemente, [un cadru juridic european](#) care să introducă orientări și principii pentru condițiile de muncă în sectoarele și industriile culturale și creative ar contribui nu numai la stabilirea de standarde și cerințe minime în întreaga Uniune, ci și la abordarea fragilităților structurale și a inechităților care au fost evidențiate de pandemie. Compus din principii și recomandări, acest cadru ar declanșa activități legislative și nelegislative pe un set de probleme legate direct și indirect de raporturile de muncă și de condițiile socio-economice ale artiștilor și lucrătorilor culturali. Dezvoltarea unui cadru european pentru condițiile de muncă în sectoarele și industriile culturale și creative ar putea oferi un instrument de politică multidimensional și coerent în sprijinul artiștilor și lucrătorilor culturali și pentru a contribui la sustenabilitatea sectoarelor și industriilor culturale și creative în perioade de criză.

¹ Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022, http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/_SCPN%202016-2022inavizare.pdf

În scopul de a creiona principiile directoare pentru un viitor cadru european, studiul oferă un set de recomandări²:

1. Statele membre oferă protecție și oportunități inegale artiștilor și lucrătorilor culturali. Acest lucru are ca rezultat inechități structurale în întregul ecosistem cultural european, care pun în pericol diversitatea culturală; acest aspect ar putea fi abordat prin politici precum:

- colectarea de informații cu privire la protecția și sprijinul oferit artiștilor și lucrătorilor culturali în timpul pandemiei de COVID-19 și schimbul de bune practici între statele membre în legătură cu politicile care vizează sprijinirea situației socio-economice și profesionale; statutul artiștilor și lucrătorilor culturali;
- înființarea unui grup de lucru în cadrul MDC (Metode Deschise de Coordonare) prin care statele membre să facă schimb de bune practici și să monitorizeze progresele în ceea ce privește îmbunătățirea statutului și a situației socio-economice a artiștilor și lucrătorilor culturali;
- disponibilitatea și accesibilitatea la aceste cunoștințe pentru artiștii și lucrătorii culturali, organizațiile culturale și factorii de decizie politică printr-un „ghișeu unic” online;
- continuarea evaluării efectelor post-lockdown, identificând nu numai nevoile transversale ale ecosistemului cultural și creativ, ci și nevoile specifice ale artiștilor și lucrătorilor culturali;
- asigurarea unor condiții de concurență echitabile pentru artiști și lucrători culturali prin stabilirea de standarde minime și cerințe minime privind condițiile lor de muncă.

2. Cartografierea definițiilor „artist” și „lucrător cultural” în statele membre și stabilirea unei formulări incluzive a acestora în documentele UE, prin:

- dezvoltarea unor definiții comune și incluzive pentru termenii „artist” și „operă culturală” și aplicarea acestora în viitor, în sfera politicii culturale a UE, în lumina recomandărilor relevante UNESCO (în special, cele din 1980 și 2005);
- recomandarea către statele membre să extindă definițiile utilizate în cadrele și programele lor naționale prin alinierea la inițiativa UE menționată mai sus.

3. Necesitatea unor standarde și cerințe minime privind condițiile echitabile de muncă, printre altele, poate fi abordată la nivelul UE prin:

- sprijinirea dialogului social sectorial european în stimularea și promovarea negocierii colective și a dialogului social în cadrul SICC (Sectoarele și industriile

² Briefing-ul realizat de Departamentul de politici structurale și de coeziune al Parlamentului European, mai 2021, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/652252/IPOL_BRI\(2021\)652252_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/652252/IPOL_BRI(2021)652252_EN.pdf)

culturale și creative), inclusiv la nivelul statelor membre. Acest lucru ar necesita eliminarea obstacolelor existente în dreptul concurenței în calea contractelor colective de muncă pentru lucrătorii independenți;

- includerea modernizării sistemelor naționale de protecție socială disponibile artiștilor și lucrătorilor culturali printre prioritățile viitoarei Metode Deschise de Coordonare (OMC);
- identificarea și adoptarea standardelor și cerințelor minime privind condițiile de muncă și securitatea socială a artiștilor și lucrătorilor culturali prin directive, în condițiile prevăzute de art.153 alin.2 lit.b) din Tratatul privind funcționarea UE (TFUE);
- încorporarea unor astfel de standarde minime și solicitarea dovezii privind îndeplinirea lor în granturile și subvențiile directe ale UE și/sau prin aplicarea lor în acordurile colective sectoriale relevante;
- actualizarea și adaptarea finanțării pentru cultură în conformitate cu modelele de lucru și nevoile artiștilor și lucrătorilor culturali.

4. Este necesar ca sistemele de protecție socială să permită artiștilor și lucrătorilor culturali accesul la beneficii, cum ar fi indemnizația de șomaj și pensiile. Acest lucru ar necesita o combinație de politici generale și specifice sectorului. Politicile generale ar putea include:

- garanția că drepturile care sunt acordate de pilonul social lucrătorilor și lucrătorilor independenți, cum ar fi tratamentul echitabil și egal în ceea ce privește accesul la protecție socială, sunt acordate în mod efectiv artiștilor și lucrătorilor culturali din întreaga Uniune;
- garanția că drepturile și protecțiile prevăzute de directivele UE și de rezultatele viitoare ale inițiativelor în curs sunt extinse în mod efectiv la artiști și lucrători culturali.

Politicile specifice sectorului ar putea include:

- recomandarea către statele membre de a-și revizui sistemele de protecție socială pentru a lua în considerare modelele de lucru ale artiștilor și lucrătorilor culturali și pentru a se asigura că aceștia au un acces mai bun la beneficii precum șomaj, pensii, protecția sănătății și altele;
- adoptarea cerințelor minime privind accesul simplificat la asigurările sociale și alte beneficii asociate condițiilor de muncă ale artiștilor și lucrătorilor culturali prin directive;
- lansarea unui proiect-pilot de introducere a unui card electronic european de securitate socială destinat artiștilor și lucrătorilor culturali europeni cu mobilitate ridicată. Acest lucru este condiționat de stabilirea unui nivel minim de convergență între sistemele naționale.

5. Pentru a garanta că artiștii și lucrătorii culturali au acces egal la piața unică a UE, ar fi important să se abordeze persistența barierelor netarifare în comerțul în interiorul UE, precum și asimetriile informaționale. Acest lucru ar necesita, de exemplu:

- stabilirea unor procese de evaluare a impactului care să vizeze persistența și eliminarea barierelor netarifare în domeniul comerțului și al concurenței pe piața unică a UE, cum ar fi neregnoașterea diplomelor;
- înlăturarea asimetriilor informaționale, cum ar fi cele cu care se confruntă artiștii care intenționează să dezvolte activități transfrontaliere (de exemplu, prin intermediul unui ghid practic și ușor de înțeles pentru artiștii și lucrătorii culturali europeni și autoritățile care se ocupă de aceștia).

6. Este necesară alinieră politicilor și programelor de finanțare la nevoile artiștilor și lucrătorilor culturali și la specificul muncii și proiectelor acestora. Politicile de sprijinire a acestui proces ar putea include:

- recunoașterea intensității procesului de creație (care include, de exemplu, învățare continuă, cercetare, repetiții, mobilitate, rezidențe, vizite etc.) care stă la baza obținerii de rezultate culturale și asigurarea că finanțarea pentru cultură este în concordanță cu această specificitate. Acest lucru ar necesita remodelarea concepției programelor de finanțare culturală și a alocării fondurilor;
- evaluarea unor noi mecanisme europene de finanțare pentru a sprijini artiștii și lucrătorii culturali după pandemie. Acestea ar putea include: granturi de cercetare pentru a sprijini transformarea și reziliența sectorului, o taxă digitală, transferuri directe de numerar către artiștii care lucrează în zona euro și/sau un venit de bază limitat în timp pentru a sprijini redresarea sectorului după pandemie;
- luarea în considerare a includerii artiștilor și lucrătorilor culturali ca beneficiari ai viitoarelor resurse ale UE instituite în contextul cadrului fiscal digital al Comisiei;
- consolidarea mecanismelor de sprijinire a programelor de scutire de viză pentru artiști și lucrători culturali în acorduri cu țări terțe, recunoscând condițiile specifice de muncă și nevoia de mobilitate.

7. Îmbunătățirea capacității artiștilor și lucrătorilor culturali de a beneficia financiar de drepturile de proprietate intelectuală aferente creației și prestațiilor lor. Politicile de sprijinire a acestui proces ar putea include:

- evaluarea impactului transpunerii dispozițiilor [Directivei privind drepturile de autor](#) în cadrul pieței unice digitale privind remunerarea adecvată și proporțională pentru autori, interpreți și artiști și, atunci când este necesar, sugerarea inițiativelor ulterioare pentru a stabili mecanisme de remunerare adecvate și proporționale pentru lucrările lor și pentru exploatarea acestora în întreaga Uniune. O atenție specială va trebui acordată punerii în aplicare la nivel național a articolelor 18-23 ale

directivei (care includ dreptul la o remunerație proporțională), pentru a garanta că implementarea acestora nu este ocolită de legislația țărilor terțe, de exemplu prin contracte de cumpărare (achiziționarea unei melodii cu o licență pe viață ar însemna că nu se vor mai plăti pe viitor redevențe autorului său).

8. Recunoașterea în mod egal a multiplelor forme de muncă artistică și culturală, inclusiv a activităților care nu sunt (sau sunt puțin) remunerate. Acest lucru ar putea fi abordat prin politici precum:

- extinderea definiției operei artistice, astfel încât să sprijine și o abordare orientată pe proceduri, de exemplu, prin includerea cercetării și pregătirii;
- sprijinirea statelor membre în extinderea acestui proces la nivel național, prin încurajarea unui exercițiu de cartografiere și a schimbului de bune practici.

9. Furnizarea de informații sporite și coerente despre mobilitate prin politici precum:

- sprijinirea publicării de seturi de instrumente și manuale actualizate, precum și revizuirea celor existente;
- creșterea capacității și a numărului de puncte de informare privind mobilitatea (centre de informare și site-uri web care abordează provocările administrative cu care artiștii și profesioniștii culturali se confruntă adesea atunci când lucrează peste granițe) pentru a oferi sprijin gratuit și adaptat.

10. Asigurarea accesului la educație și formare pe tot parcursul vieții prin politici precum:

- sprijinirea programelor de formare și mentorat adaptate nevoilor artiștilor și profesioniștilor din domeniul culturii de-a lungul carierei lor;
- sprijinirea dezvoltării de materiale de formare la nivelul UE pentru a asigura o legătură mai eficientă în tranziția de la viața studentescă la cea profesională;
- facilitarea căilor de dezvoltare a competențelor prin sprijinirea cooperării între școlile de artă, universități și organizații profesionale de artă, rețele, consilii pentru arte și competențe, precum și în domeniile curriculare, cum ar fi disciplinele umaniste, știința și tehnologia.

11. Abordarea dezechilibrelor din cadrul ecosistemului cultural și creativ în ceea ce privește genul, etnia, mediul socio-economic și alte dimensiuni interconectate prin politici precum:

- monitorizarea progresului către echilibrul de gen de-a lungul lanțului valoric cultural la nivel de stat membru și intersectarea acestuia cu alte variabile (cum ar fi vârsta, etnia sau categoria socială);

- adoptarea măsurilor de sprijinire și completare a acțiunilor statelor membre și a schimbului de bune practici în lupta împotriva excluziunii sociale și a inegalităților;
- susținerea libertății artistice, de exemplu prin includerea acesteia ca indicator al respectării statului de drept în UE și prin dezvoltarea unei agende strategice de cercetare și implementare (inclusiv o foaie de parcurs) pentru a obține o mai bună protecție a libertății de exprimare artistică în Europa.

12. Oferirea unui impuls politic pentru un cadru european privind condițiile de muncă în sectoarele și industriile culturale și creative și redresarea culturală în UE, de exemplu, prin:

- stabilirea unei consultări a partenerilor sociali europeni, potrivit art.154 TFUE, privind posibila adoptare a unui cadru european pentru condițiile de muncă în sectoarele și industriile culturale și creative. Consultarea ar trebui să fie cât mai incluzivă posibil.

În expunerea de motive la propunerea de rezoluție a Parlamentului European – [Situația artiștilor și redresarea culturală în UE](#), rezoluție adoptată în octombrie 2021 – se evidențiau următoarele:

Pandemia de COVID-19 a scos în evidență și a agravat condițiile de muncă deja problematice în multe dintre sectoarele și industriile culturale și creative. În timp ce țările europene iau măsuri de urgență fără precedent pentru a face față problemelor cu care se confruntă sistemele de sănătate publică și de securitate socială din întreaga Uniune Europeană, mulți artiști și lucrători din SICCC³ sunt într-o situație dificilă. Industria culturală europeană va avea nevoie poate de decenii pentru a se redresa în urma acestor pierderi. Pandemia de COVID-19 a avut deja un efect dramatic asupra sectoarelor culturale și creative, din cauza anulării angajamentelor și a spectacolelor și a închiderii sălilor, expozițiilor și festivalurilor, cu consecințe economice, sociale, culturale și umane catastrofale. Profesioniștii din sectoarele culturale și creative se află adesea într-o situație precară și, având în vedere circumstanțele adăugate de pandemie, mulți au rămas fără sursele lor obișnuite de venit. Unii își petrec cea mai mare parte a carierei în cadrul aceleiași structuri sau colaborări, în timp ce alții își desfășoară activitatea într-o serie de medii diferite, în freelance sau alte statute precare, adesea fără o indexare a remunerației în funcție de inflație, cu o remunerație inadecvată sau fără a fi plătiți deloc.

Mulți artiști și profesioniști ai culturii au un loc de muncă secundar într-un domeniu legat de artă sau nu, motivat fie de interesul artistic, fie de necesități financiare, care oferă acces la un anumit nivel de securitate socială. Din cauza provocărilor cu care se confruntă mulți în timpul pandemiei, unii pot decide să renunțe complet la acest sector, în special artiștii și profesioniștii culturii care provin din familii de migranți sau din alte medii socioeconomice dificile. Una dintre cele mai mari provocări pentru acești artiști este de a dispune de suficient timp pentru a se dedica artei și activităților lor creative. Astfel, este foarte dificil de obținut un echilibru între viața de familie și carieră, deoarece orarul este incert, mediile de lucru se schimbă rapid și veniturile sunt nesigure. Mulți artiști și profesioniști din domeniul

³ Sectoarele și industriile culturale și creative

culturii se confruntă cu aceste provocări, în special lucrătorii independenți, pentru care adesea este dificil să-și ia concediu de maternitate, în cazul femeilor, sau concediu pentru creșterea copilului sau să organizeze îngrijirea copiilor, din cauza programului de lucru incert și adesea neregulat.

Egalitatea de gen în SICC este un alt aspect care ar trebui mai mult evidențiat. Deși există multe femei care lucrează în acest sector, foarte puține sunt în posturi de decizie. În plus, pentru persoanele cu dizabilități e dificil să lucreze în multe dintre SICC. O aplicare adecvată și adaptată a Convenției ONU privind persoanele cu dizabilități, adaptată la sectoare specifice, poate contribui la creșterea nivelului de incluziune în cadrul SICC.

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri; întreprinderi cu mai puțin de 250 angajați) domină marea majoritate a activităților culturale din UE-27, în timp ce întreprinderile mari (cu peste 250 de angajați) sunt active predominant în activități de programare și radiodifuziune. În plus, SICC au un număr mare de lucrători independenți și lucrători temporari și intermitenți. Multe întreprinderi mici din SICC se bazează pe acești lucrători atipici pentru a desfășura activități culturale și creative.

Artiștii și creatorii tind să facă uz mai extins de mobilitatea transfrontalieră, care este adesea o componentă centrală a traiectoriei profesionale a carierei lor. Modelele de mobilitate pot fi imprevizibile și depind foarte frecvent de tipul de proiecte și de oportunitățile care li se oferă. Există din ce în ce mai mult o trecere de la modelul standard de ocupare a forței de muncă la forme de muncă mai nesigure.

Pentru a soluționa această problemă, în prezentul raport se solicită o mai bună cooperare și coordonare între statele membre pentru a oferi informații artiștilor care lucrează la nivel transfrontalier, în special pentru a diminua sarcinile birocratice și a evita dubla impozitare. De asemenea, se solicită explorarea posibilităților de recunoaștere reciprocă și chiar a unui cadru european care să reglementeze statutul artiștilor, pentru ca artiștii să poată beneficia în întreaga Uniune de drepturile care le revin în baza statutului lor de artiști. Artiștii ar trebui să poată profita de avantajele pieței unice și ale liberei circulații în interiorul Uniunii Europene, la fel ca orice alt lucrător.

Accesul la finanțare și competențe antreprenoriale este esențial pentru artiști. Deși au talent, mulți nu au și competențele necesare pentru a-și transpune ideile într-un succes financiar și adesea nu dispun de finanțare, mai ales prin sectorul privat. De asemenea, artiștii ar trebui să aibă acces la formare în domeniul competențelor antreprenoriale, ceea ce îi poate ajuta să-și transforme creativitatea și ideile într-o sursă fiabilă de venit.

Libertatea de expresie artistică este o componentă esențială a culturii europene. Există o îngrijorare crescândă cu privire la faptul că universalitatea drepturilor omului este acum atacată de unele guverne, de ideologii politice și de unii actori nestatali, în întreaga lume și în Europa. Au existat restricții ale expresiei artistice pe motivul unor valori religioase, care au prevalat asupra libertății artistice, pe motivul insultării statului și simbolurilor acestuia sau ca urmare a influenței nejustificate a guvernelor asupra muzeelor și instituțiilor artistice. Au fost atacați artiști din comunitatea LGBTIQ+, iar provocările cu care se confruntă femeile și minoritățile rămân un pericol, subminând diversitatea culturală a Europei.

Sectoarele culturale și creative sunt compuse din toate sectoarele ale căror activități se bazează pe valori culturale sau pe alte expresii creative artistice individuale sau colective și sunt definite în [Programul Europa Creativă](#). Importanța SICC constă în asigurarea dezvoltării continue a societăților, datorită situării lor în centrul economiei creative; acestea sunt esențiale pentru un sentiment comun de identitate, cultură și valori europene. În termeni economici, acestea prezintă o creștere peste medie și creează locuri de muncă în special pentru tineri, întărind în același timp coeziunea socială.

Noua [Agendă Europeană pentru Cultură](#), adoptată de Comisia Europeană în 2018, și [documentul de lucru](#) însoțitor oferă cadrul pentru cooperarea în materie de cultură la nivelul UE. Aceste documente se concentrează pe contribuția pozitivă pe care o aduce cultura europeană economiei și relațiilor internaționale. Agenda stabilește, de asemenea, metode de lucru îmbunătățite cu statele membre, cu organizațiile societății civile și cu partenerii internaționali.

Statele membre definesc principalele subiecte și metode de lucru pentru colaborarea politică în domeniul culturii, prin planuri de lucru multianuale pentru cultură, care sunt adoptate de Consiliul Uniunii Europene.

SITUAȚIA ARTISTULUI/CREATORULUI ÎN ROMÂNIA

În România, [Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022](#), în *Obiectivul 4: Îmbunătățirea statutului socio-profesional și a condiției creatorului*, subliniază următoarele:

Conform studiului *Statutul Artiștilor în Europa* (Policy Department Structural and Cohesion Policies – Culture and Education), activitatea artistică este caracterizată de următoarele trăsături:

- logică atipică: de regulă, proiectele artistice nu au drept scop ieșirea din șomaj sau obținerea de venituri, ci reprezintă expresia unor forțe creative;
- mod de angajare atipic: artiștii trec cu ușurință de la o formă de angajare pe piața muncii la alta (liber profesioniști, angajați, antreprenori etc.);
- mobilitate atipică, sporită;
- structuri economice atipice: există nenumărați artiști care lucrează individual și concurează pe piață cu mari companii;
- influență atipică asupra ciclurilor economice – influența artiștilor depășește cu mult sfera culturală, punându-și amprenta asupra majorității activităților economice;
- mod de evaluare atipic a rezultatelor muncii;
- finanțare atipică – activitatea culturală nu se poate autofinanța din profitul obținut, ci sunt necesare finanțări publice și contribuții individuale, private.

În România există o lege specială cu caracter reparatoriu, necontributiv, respectiv [Legea nr.8/2006 privind instituirea indemnizației pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite și recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică](#), cu modificările și completările ulterioare. Quantumul indemnizației reprezintă echivalentul a 50% din pensia cuvenită titularului sau, după caz, aflată în plată la data solicitării, dar nu poate depăși două salarii de bază minime brute pe țară, garantate în plată. Quantumul indemnizației se modifică ori de câte ori se modifică pensia titularului, ca urmare a modificării valorii punctului de pensie.

Diversele situații din statele membre pot servi ca punct de plecare în crearea unor măsuri legislative suplimentare menite să protejeze artistul în funcție de disponibilitățile financiare existente și reprezintă exemple de bună practică:

- constituirea unor fonduri de securitate socială pentru artiști, care le garantează acestora o subvenție pentru contribuțiile la asigurările sociale până într-o anumită sumă maximă, dacă veniturile obținute se încadrează într-un anumit interval (Austria);
- încadrarea artiștilor fie în categoria angajaților, fie în categoria persoanelor fizice autorizate, beneficiind totodată de o reducere a sumelor datorate cu titlu de contribuții la asigurările sociale, tocmai pentru a compensa costurile apărute ca urmare a acestei încadrări (Belgia);
- alocațiile pentru copii și concediile artiștilor pot fi suportate de către bugetul de stat (Belgia);
- scutirea de taxe pe venituri pentru anumite sume mici, care nu depășesc un anumit prag (Belgia);
- existența unei perioade minime de activitate pentru a beneficia de ajutor de șomaj (Bulgaria);
- dreptul la asigurare socială și de sănătate dacă veniturile medii pe o anumită perioadă de timp sunt inferioare veniturilor obținute de artiștii angajați sub contract individual de muncă (Croatia);
- sindicalizare în cadrul uniunilor artiștilor (Estonia);
- accesul, în ciuda caracterului discontinuu al activității, la diverse măsuri de securitate socială (Franța);
- finanțarea de către guvern a contribuției datorate de către angajat, într-o anumită limită, prin intermediul unei subvenții (Germania);
- scutirea artiștilor de la plata TVA și diminuarea taxelor datorate pe veniturile obținute pentru opere originale (Portugalia).

În România, din anul 1995 funcționează [Alianța Națională a Uniunii de Creatori](#) (ANUC), organizație neguvernamentală cu activitate non-profit și apolitică, înființată conform legislației privind asociațiile și fundațiile. Structura organizatorică este similară cu aceea a organismelor tip “umbrelă” din Europa, înființate în scopul de a înlesni dialogul dintre artiștii profesioniști și factorii de decizie politico-administrativă la nivel național și internațional, dintre formele asociative specifice și alte structuri similare la nivel internațional.

Deciziile privind funcționarea ANUC sunt luate de Consiliul de conducere, alcătuit din președinții și vicepreședinții organismelor profesionale membre: Uniunea Arhitecților, Uniunea Artiștilor Plastici, Uniunea Cineaștilor, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, Uniunea Scriitorilor și Uniunea Teatrală. Scopul și obiectivele ANUC sunt, potrivit statutului:

- apărarea statutului creatorilor de artă și artiștilor interpreți;
- promovarea unei autentice recunoașteri publice și politice a artiștilor profesioniști și a rolului lor în transformarea societății;
- promovarea imaginii de organizații reprezentative la nivel național a uniunilor de creatori membre;
- participarea la procesul de reformă a cadrului juridic și fiscal în domeniul artelor și culturii;
- reprezentarea și susținerea intereselor artiștilor profesioniști și a formelor lor asociative pe lângă autoritățile centrale și locale – responsabile pentru decizii politice și administrative cu implicații asupra climatului spiritual, politic, economic și social în care se formează, creează artiștii profesioniști și se constituie imaginea lor publică –, mass-media și alți formatori de opinie, reprezentanți ai societății civile din România;
- reprezentarea și sprijinirea uniunilor membre la nivel internațional, pentru crearea unei deschideri către dialogul artiștilor profesioniști cu organisme politice, culturale și organizații profesionale ale artiștilor.

ANUC este membru fondator al Consiliului European al Artistilor ([ECA](#)), înființat în anul 1995, prin asocierea organizațiilor celor mai reprezentative pe plan național ale artiștilor profesioniști din diferite țări europene. Consiliul este finanțat de Parlamentul European și Consiliul Miniștrilor Culturii din țările nordice și face lobby pe lângă structuri politice și culturale europene, precum și pe lângă guvernele țărilor membre, în favoarea intereselor artiștilor pe care îi reprezintă.

SITUAȚIA ARTISTULUI/CREATORULUI LA NIVELUL STATELOR MEMBRE ALE UE

AUSTRIA

Legea privind fondul de securitate socială a artiștilor ([Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz 2001](#)) acoperă chestiunile de securitate socială pentru artiștii independenți. Potrivit art.2, un artist este *orice persoană care creează opere de artă în domeniile artelor plastice, artelor spectacolului, muzicii, literaturii, artei cinematografice sau într-una dintre formele contemporane de artă, ca activitate creatoare*.

Potrivit art.16, Fondul oferă subvenții pentru contribuțiile care trebuie plătite de artiști pentru asigurarea de pensie și asigurările de sănătate (conform art.2.1.2 din Legea privind asigurările sociale pentru persoanele care desfășoară activități comerciale independente – [GSVG](#)) și pentru asigurarea de sănătate și accidente (conform art.273.6, art.572.4 și art.581.1a din GSVG). Subvenția pentru contribuții este de 1.896 euro pe an.

Condițiile care trebuie îndeplinite pentru subvenționarea contribuțiilor sociale ale artiștilor sunt (art.17):

- solicitarea din partea artistului;
- exercitarea unei activități independente, conform art.2 al legii, și existența unui venit din această activitate (...);
- existența asigurării obligatorii de pensii pentru activitățile prevăzute la art.2;
- venitul total al artistului să nu depășească de 65 de ori pragul de venit stabilit pentru anul în curs. De exemplu, la nivelul anului 2022, pragul de venit este [5.830,2 euro](#).

Instituirea asigurării sociale a artiștilor a avut două rezultate: pe de o parte, a fost înființat un centru de servicii de consiliere și sprijin pentru artiști; a doua modificare se referă la posibilitatea artiștilor de a-și înregistra activitatea lor independentă, astfel încât, asigurarea obligatorie să se suspende, atunci când aceștia nu mai au activitate și să aibă acces la beneficiile asigurării de șomaj.⁴

Mulți artiști independenți sunt angajați fie cu normă parțială, fie lucrează pe baza unui *Werkvertrag* (contract de muncă, numit și contract pentru [noi lucrători independenți/ noi liber profesioniști](#), termen care descrie activitatea unei persoane care nu deține licență comercială) sau pe baza unui [freier Dienstvertrag](#) (contract de prestări de servicii pe cont propriu/ de liber profesionist; în funcție de natura muncii, persoanele care lucrează pe baza unui *freier Dienstvertrag* au mai multă protecție socială decât lucrătorii independenți, însă mai puțină în comparație cu angajații). Astfel, contribuția la sistemul de asigurări sociale este relativ mare în comparație cu veniturile totale.

Din 2009, artiștii care desfășoară activități independente au opțiunea de asigurare voluntară pentru șomaj. Din 2010, Institutul de asigurări sociale pentru lucrătorii independenți ([Sozialversicherungsanstalt](#)) a implementat un serviciu de consiliere și sprijin pentru artiști în legătură cu problemele de securitate socială.

⁴ Profil de țară: Austria, 2020, https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_full/austria/austria_112020.pdf

Din punct de vedere al [impozitului pe venit](#), responsabilitatea fiscală a artiștilor din Austria este guvernată în principiu de regulile generale ale dreptului fiscal. Dacă artistul realizează venituri în mod independent, el este supus impozitului pe venit. Dacă veniturile sale depășesc limita categoriei întreprinderilor mici ([Kleinunternehmerregelung](#)), el este, de asemenea, supus impozitului pe cifra de afaceri. O particularitate în impozitarea artiștilor este o prevedere care atenuează efectul impozitării progresive, în temeiul legislației privind impozitul pe venit, permițând artiștilor independenți să distribuie uniform câștigurile suplimentare pe o perioadă de trei ani.

În plus, beneficiile și indemnizațiile acordate din fonduri publice sau fonduri fiduciare în scopul promovării directe a artei sunt scutite de impozitare, atâta timp cât nu sunt destinate acoperirii cheltuielilor de subzistență. Conform Legii subvențiilor pentru arte ([Kunstförderungsgesetz](#)), premiile în bani sunt scutite de impozitul pe venit dacă sunt primite în afara exercitării unei activități lucrative sau nu sunt legate de categoria respectivă de venit. În plus, artiștii pot alege să aplice o schemă de sumă forfetară pentru deducerea cheltuielilor de funcționare din venitul lor impozabil.

Artiștii pot lucra sub diferite regimuri juridice, cum ar fi:

- ca artist independent în baza unui contract de lucrări și servicii (*Werkvertrag*);
- în cadrul unui contract de cvasi-independent (*freier Dienstvertrag*);
- ca angajat, inclusiv sub toate formele speciale de angajare prevăzute în legislația muncii.

Sunt de menționat în acest context Legea privind contractele de muncă în teatre ([Theaterarbeitsgesetz](#)) și Legea privind concediile și pensiile lucrătorilor din teatrele federale ([Bundestheaterpensionsgesetz](#)). În domeniul artelor spectacolului, Legea actorilor ([Schauspielergesetz](#)) reglementează programul de lucru, drepturile de concediu și sporurile pentru actori, acestea fiind diferite de reglementările aplicabile angajaților în general.

În conformitate cu art.1 al [Legii privind drepturile de autor](#), operele artistice și literare sunt creații intelectuale personale în domeniile literaturii, muzicii, artelor plastice și cinematografiei; o operă se bucură de protecția drepturilor de autor, în tot sau în parte, în conformitate cu prevederile legii. Artistul are dreptul exclusiv esențial de a se desemna ca inițiator (autor) al operei sale și de a exploata această lucrare în orice formă permisă. Revendicările privind drepturile de autor sunt compensate cu redevențe.

Artistul poate încheia un contract cu o societate de gestiune colectivă, cedându-i acesteia drepturile de exploatare a dreptului de autor, iar societatea de gestiune colectivă îi va transfera drepturile de autor sau, în temeiul legii contractului de drept de autor, poate să încheie acorduri individuale de exploatare cu utilizatorii drepturilor de autor. În unele cazuri (de exemplu, lucrări pentru spectacole pe scenă), societățile de gestiune colectivă nu au competență. Într-un astfel de caz, drepturile de exploatare sunt, de regulă, deținute de editori, care încheie contracte privind drepturile de execuție cu organizatorii de evenimente culturale.⁵

⁵ Răspunsul Austriei la [solicitarea ECPRD nr.1772](#), Centrul European pentru Cercetare și Documentare Parlamentară

BELGIA

Nu există un statut special al artistului; în Belgia, există trei stataturi în sfera dreptului muncii: angajat, independent și funcționar public.

Potrivit informațiilor de țară oferite de rețeaua [culturalpolicies](#) și Biroul social pentru artiști [Amplio](#), evidențiem următoarele⁶:

Statutul social al artistului ([sociaal statuut van de kunstenaar](#)) presupune o serie de excepții și derogări de la reglementările generale privind securitatea socială:

- Artiștii au regim fie de angajați, fie de lucrători independenți din perspectiva asigurării sociale. Pentru a stimula munca salariată pentru artiști, care le dă dreptul la o protecție socială mai bună decât în cazul lucrătorilor independenți, angajatorilor li se acordă o reducere la contribuțiile la asigurările sociale pentru a compensa aceste costuri suplimentare. Dacă artiștii nu pot semna un contract de muncă cu un client, ei pot lucra în continuare ca angajați dacă posedă o viză de artist ([kunstenarsvisum](#));
- Deoarece activitatea artiștilor pe bază de contracte scurte pentru diferiți angajatori ar provoca o mare întârziere în plata indemnizațiilor pentru copii și concediu pentru artiști (care intră în reglementările generale pentru angajați), procedurile au fost simplificate;
- Angajatorii ocazionali (de exemplu, pentru un spectacol ocazional într-un bar sau o prestație pentru un comision) pot apela la așa-numitele birouri sociale pentru artiști ([sociale bureaus voor kunstenaars/SBK](#)) pentru a se ocupa de procedurile administrative. Aceste SBK sunt birouri intermediare specializate, recunoscute oficial de autoritățile regionale;
- Există, de asemenea, un sistem de compensare a cheltuielilor mici ([kleine vergoedingsregeling/KVR](#)), în care, în anumite condiții, artiștii pot primi o rambursare fixă a cheltuielilor care este scutită de contribuțiile la asigurările sociale. Din 2007, această rambursare este, de asemenea, neimpozabilă.

În sistemul fiscal complex al Belgiei (cu competențe împărțite între diferitele niveluri de guvernare), există diverse reglementări fiscale avantajoase pentru artiști, pentru donatori sau sponsori privați sau pentru persoanele care dețin colecții de artă.

Cota standard de TVA, de exemplu, este de 21%, dar există excepții pentru anumite bunuri și servicii culturale, astfel cum sunt prezentate în mod detaliat de [Cultuurloket](#) și [Flanders DC](#). [Articolul 44 al Codului TVA](#) prevede categoriile exceptate integral de la plata acestei taxe, inclusiv artiștii interpreți pentru prestațiile lor.

⁶ Profil de țară: Belgia, 2017, https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf/belgium/belgium_112017.pdf

CEHIA

Nu există o recunoaștere a statutului de artist profesionist. Un artist poate lucra ca profesionist independent, în conformitate cu [Legea nr.121/2000 Coll. privind drepturile de autor și drepturile conexe](#) sau poate fi antreprenor (întreprinzător cu licență de comerciant), în conformitate cu [Legea nr.455/1991 Coll. privind licențele comerciale](#). Artiștii care sunt angajați au dreptul la asigurări sociale, ca orice alt angajat. Aceasta înseamnă că plătesc contribuții sociale și de sănătate (de exemplu, prestațiile de maternitate sunt plătite în consecință din asigurările sociale), precum și contribuție la sistemul de pensii. În cazul șomajului, indemnizația de șomaj se plătește persoanei din contribuțiile de asigurări.⁷

Artiștii, autorii sau persoanele care desfășoară activități independente (care nu sunt angajați) trebuie să plătească asigurări sociale și de sănătate dintr-o sumă fixă de venit. Asigurările sociale sunt împărțite în două contribuții: asigurări de sănătate și asigurări de pensie. Asigurarea de sănătate este voluntară; artiștii fără asigurare de sănătate nu au dreptul la indemnizații de sănătate sau de maternitate. Începând cu 1 ianuarie 2009, toți artiștii trebuie să plătească asigurare de pensie, deoarece fiecare loc de muncă este considerat parte a unei angajări continue, conform unui amendament la [Legea privind asigurările de pensie](#). Până la sfârșitul anului 2008, artiștii nu au fost nevoiți să plătească asigurare de pensie, deoarece se susținea că aceștia nu sunt angajați permanenți. Redevențele pentru contribuțiile la publicații sau apariții la radio și televiziune sunt scutite atâta timp cât venitul lunar nu depășește o anumită limită definită în [Legea privind impozitul pe venit](#). Toți cetățenii, inclusiv artiștii, plătesc contribuția la fondul de șomaj de stat în asigurarea de pensie.

[Legea nr.592/1992 Coll. cu privire la primele pentru asigurările de sănătate](#) stabilește în detaliu cuantumul ratei de asigurare (bază de evaluare, perioadă de determinare, plăți pentru angajați sau pentru persoane care desfășoară activități independente); [Legea nr. 589/1992 Coll. privind contribuțiile la asigurările sociale](#) reglementează contribuția la asigurările de pensie și de sănătate și contribuția angajaților.

În contextul pandemiei de COVID-19, în martie 2020, Guvernul ceh a eliminat obligația persoanelor care desfășoară activități independente pe bază de licențe comerciale de a plăti contribuția minimă la sistemele de sănătate și asigurări sociale pentru perioada martie-august 2020. Cei care aveau de plătit doar depozitul minim la aceste sisteme au fost scutiți cu totul de obligația de plată. Cei care au avut de plătit în mod regulat mai mult decât suma minimă, au plătit dora diferența, în funcție de nivelul de venit.

În prezent, nu există stimulente fiscale pentru investiții în domeniul culturii în Republica Cehă. Singurul caz îl reprezintă stimulentele pentru industria cinematografică care fac parte din [Programul de sprijinire a industriei cinematografice](#). Conform acestui Program, partea interesată are dreptul să pretindă până la 20% din cheltuielile plătite după îndeplinirea tuturor condițiilor stipulate. Conform Legii nr. 586/1992 Coll. privind impozitul pe venit, persoanele fizice pot deduce valoarea unei donații în scopuri culturale din baza

⁷ Profil de țară : Cehia, 2020, https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_full/czech_republic/czech-republic_112020.pdf

lor de impozitare, dacă suma totală a donațiilor depășește 2% din baza de impozitare sau este egală cu cel puțin 1000 CZK. Acesta poate ajunge la maximum 15% din baza de impozitare (§15). Entitățile comerciale pot deduce valoarea unei donații în scopuri culturale din baza de impozitare, dacă valoarea donației este de cel puțin 2000 CZK ; deducerea maximă este de 5% din baza de impozitare.

Începând cu 1 ianuarie 2010, cota TVA a crescut – cota de bază a crescut de la 19% la 20%, iar cota redusă de la 9% la 10%. O modificare a [Legii TVA nr. 370/2011 Coll.](#), în vigoare de la 1 ianuarie 2012, a majorat TVA-ul redus de la 10% la 14%. Cota redusă de impozit se aplică activităților culturale specifice, cum ar fi taxele de intrare la expoziții, concerte, filme, teatre și alte spectacole culturale și de divertisment, taxe de radio și televiziune, divertisment artistic și de altă natură, inclusiv activitățile scriitorilor, compozitorilor, pictorilor, sculptorilor, actori, interpreți de spectacol și cabaret și alți artiști independenți. Cota redusă de impozit se aplică și importului de opere de artă, obiecte de colecție și antichități. Cota de bază a impozitului se aplică livrării acestora în Cehia și achiziționării lor din alt stat membru. A existat o nouă creștere a cotei reduse a TVA, de la 14% la 15% și de la 20% la 21%, din 1 ianuarie 2013. De la 1 ianuarie 2015 a fost introdusă o a doua cotă redusă a TVA, de 10%. În această cotă au fost incluse cărți, inclusiv cărți ilustrate pentru copii și partituri. Începând cu 1 iulie 2020, TVA-ul redus de 10% a fost extins la furnizarea de servicii care facilitează intrarea la un eveniment cultural sau la o structură istorică, indiferent dacă evenimentul are loc în interior sau în aer liber.

Potrivit [Legii drepturilor de autor](#), artiștii sunt incluși în categoria persoanelor care desfășoară activități independente și sunt supuși Legii privind impozitul pe venit pentru alte activități independente. Dacă un artist nu pretinde cheltuieli individuale, poate pretinde cheltuieli generale de 40%. Impozitul pe venit este de 15% din baza de impozitare. La 1 ianuarie 2021 a intrat în vigoare o taxă forfetară pentru persoanele care desfășoară activități independente pe baza unei licențe comerciale și care obțin un venit anual maxim de 800.000 CZK. Suma totală va fi compusă dintr-o plată a impozitului pe venit și plăți de asigurări sociale și de sănătate (cuantumul impozitului unic este stabilit la 5.740 CZK) în locul unei plăți anuale de impozit pe venit și plăți lunare de asigurare.

Relațiile angajator-angajat în sectorul cultural sunt reglementate de [Codul Muncii](#). La 1 ianuarie 2014 au intrat în vigoare modificări suplimentare la Codul Muncii, în special în legătură cu adoptarea noului Cod civil. Pe lângă modificările tehnice, ca răspuns la noii termeni utilizați în Codul civil, au fost introduse și unele modificări practice importante. Astfel, noul Cod civil afectează [Legea nr.435/2004 Coll. privind ocuparea forței de muncă](#), care tratează teme precum eliminarea discriminării, angajarea străinilor, politica statului de ocupare a forței de muncă, recalificarea și participarea copiilor la activități artistice sau culturale pentru o persoană juridică sau persoană fizică.

Salariile și compensațiile pentru angajații din sectorul cultural sunt stabilite prin reglementări guvernamentale privind salariile din sectorul public (principalele criterii sunt studiile și vârsta); există un nomenclator al profesiilor artistice/din domeniul culturii.

CROAȚIA

În Republica Croația, statutul artiștilor este reglementat de [Legea privind drepturile artiștilor independenți și încurajarea creativității culturale și artistice](#). Potrivit legii, artiștii au dreptul la asigurarea pentru pensie, invaliditate și sănătate, iar contribuțiile se plătesc de la bugetul de stat. Legea definește artiștii care desfășoară activități independente ca *artiști aflați în afara raporturilor de muncă, pentru care munca artistică este unica și principala vocație*. După domeniile de creație și activitate artistică, artiștii se pot asocia, în scopul realizării unor interese comune, în asociații profesionale artistice, în conformitate cu reglementările privind asociațiile. Domeniile creației artistice sunt: literar, literar-traducere, teatru, film, muzică, muzică de scenă, balet, dans, inclusiv interpretarea artistică a lucrărilor din aceste domenii, arte plastice și artă aplicată (pictură, sculptură, arhitectură), design artistic, fotografie de artă, creație multimedia etc.

Croația acordă o importanță deosebită protecției statutului social și profesional al artiștilor, oferind, în temeiul legii menționate, dreptul de a li se plăti contribuțiile la pensie, invaliditate și asigurări de sănătate din bugetul de stat, la solicitarea scrisă a artistului. Procedura și condițiile de acordare a acestui drept sunt prevăzute într-un regulament.⁸

Pentru artiștii care sunt angajați cu contract de muncă pe durată nedeterminată, contribuțiile sunt plătite de angajator, asigurându-se astfel protecția statutului lor social. [Legea teatrelor](#) reglementează statutul artiștilor angajați în teatre. Statutul artiștilor angajați în instituțiile publice finanțate de la bugetul de stat este reglementat de [Legea salarizării în serviciile publice](#), [Decretul privind clasificarea posturilor și coeficienții de complexitate a serviciului public](#) și [Contractul colectiv general pentru posturile superioare și inferioare din serviciile publice](#).

Drepturile artiștilor șomeri sunt reglementate de prevederile de drept comun, respectiv prin [Legea privind piața muncii](#) și [Legea privind asigurările obligatorii de sănătate](#). În temeiul prevederilor acestor legi, toți șomerii, inclusiv artiștii, au dreptul la despăgubiri în timpul șomajului și dreptul la asigurare de sănătate în condițiile legii.

Legea cu privire la drepturile artiștilor independenți și încurajarea creației culturale și artistice reglementează plata contribuțiilor pentru asigurarea de pensie, care pot fi plătite fie individual de artist, fie din bugetul de stat. Dreptul la pensie este reglementat de [Legea asigurărilor de pensie](#).

[Legea consiliilor culturale](#) oferă profesioniștilor din domeniul culturii și artiștilor dreptul de a lua decizii semnificative pentru cultură și artă, în domenii specifice ale activității artistice și culturale (muzică, artele spectacolului, artele dramatice, dans, literatură, activitate editorială și librărie, arte vizuale, inovare artistică și culturală, cooperare culturală internațională, finanțare de proiecte internaționale etc.) prin consilii culturale, organizate la nivel local. Profesioniștii din domeniul culturii și artiștii sunt membri ai consiliilor culturale

⁸ Profil de țară: Croația, 2020, https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_full/croatia/croatia_122020.pdf

pentru domeniile sus menționate și oferă ministrului culturii un aviz asupra programelor anuale de interes public în cultură, finanțate de la bugetul de stat.⁹

ESTONIA

Protecția socială în Estonia este reglementată de legislația generală: [Legea privind contractele de muncă](#) (2008), [Legea asigurărilor de pensii de stat](#) (2001), [Legea asigurărilor de sănătate](#) (2002), [Legea asigurărilor pentru șomaj](#) (2001) și [Legea privind serviciile și beneficiile pieței muncii](#) (2005). Nu există un sistem special pentru artiștii independenți pentru a avea acces separat la sistemul de asigurări sociale. Mulți artiști lucrează în alte domenii conexe: educație, administrații culturale, mass-media etc.¹⁰

[Legea privind creatorii și asociațiile artistice](#) a fost adoptată în 2004. Scopul legii este de a oferi sprijin creatorilor care nu obțin venituri în mod regulat. Un creator independent, care este membru al uneia dintre asociațiile artistice recunoscute și îndeplinește condițiile prevăzute de lege, are dreptul să primească un sprijin timp de șase luni prin intermediul asociației artistice. Quantumul acestui sprijin este salariul minim național stabilit de Guvernul Republicii, iar beneficiarului îi este garantată și asigurarea de sănătate. Pentru a fi eligibil pentru finanțare, creatorul independent trebuie să se adreseze asociației. În cazul în care creatorul face parte din mai multe asociații artistice și nu a solicitat sprijin de la una dintre acestea, cererea va trebui depusă la toate asociațiile în care este membru.

Un creator independent, care nu aparține unei asociații artistice recunoscute, dar care îndeplinește condițiile specificate în lege, este eligibil să solicite sprijin de la Ministerul Culturii. Ministerul Culturii înaintează cererea persoanei creative către asociația care reprezintă domeniul artistic respectiv, care evaluează conformitatea persoanei creative cu cerințele legii și decide asupra acordării sprijinului.

Dansatorii și artiștii de circ au dreptul să solicite pensia, indiferent de vârstă, atunci când au a lucrat timp de cel puțin 20 de ani la Opera Națională, la teatrul național, municipal sau privat sau la un teatru care funcționează ca fundație. Coriștii și soliștii, instrumentiștii și marionetiștii au dreptul la pensie după un stagiu de muncă timp de cel puțin 25 de ani la un teatru național, municipal sau privat, un teatru care funcționează ca fundație sau la Opera Națională.

Legislația muncii din Estonia este destul de liberală și oferă multă flexibilitate asupra termenilor și condițiilor de angajare. Reglementările privind contractele de muncă și sunt reglementate de Legea Contractelor de Muncă. Un contract de muncă se încheie de obicei pe o perioadă nespecificată, dar o excepție este prevăzută în [Legea instituțiilor de arte ale spectacolului](#). Un contract de muncă pe durată determinată poate fi încheiat pe o perioadă de până la cinci ani, dacă este justificat de natura specifică a activității artistice. Dacă s-au încheiat mai mult de două contracte de muncă pe durată determinată consecutive cu un artist pentru prestarea unei lucrări similare în aceeași funcție sau dacă contractul pe durată determinată pentru o perioadă de cinci ani a fost reînnoit cel puțin o dată, raportul de

⁹ Răspunsul Croației la [solicitarea ECPRD nr.4471](#)

¹⁰ Profil de țară: Estonia, 2020, https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_full/estonia/Estonia_112020.pdf

muncă se va considera pe durată nedeterminată. Reînnoirea acestor contracte se poate face dacă s-a convenit în acest fel în contractul colectiv, cu condiția ca aceste reînnoiri să fie necesare datorită naturii specifice a muncii de creație, iar durata totală să nu fie mai mare de 10 ani.

Un contract colectiv este un acord voluntar între angajați și angajatorul acestora, care poate stabili termenii și condițiile de muncă și este reglementat de [Legea privind contractele colective](#) (1993). Astfel de contracte se încheie de obicei în orchestre și în alte organizații culturale mai mari. Conform [Legii Sindicatelor](#), un sindicat sau un reprezentant autorizat al angajaților (de exemplu, un mandatar al angajaților) are dreptul la negocieri colective în cadrul companiei. Administratorul salariilor are dreptul la negociere colectivă în cazul în care nu este înființat un sindicat în cadrul companiei sau dacă nu lucrează în cadrul companiei niciun salariat aparținând unui sindicat. [Legea de soluționare colectivă a conflictelor de muncă](#) reglementează procedura de soluționare a conflictelor colective de muncă și de organizare a grevelor și a suspendării activității.

Constituția Republicii Estonia prevede în art.39: *Drepturile unui autor cu privire la opera sa sunt inalienabile. Guvernul național protejează drepturile autorilor.* Implementarea legislației privind drepturile de autor revine Ministerului Justiției. Legea drepturilor de autor (1992) acordă autorilor protecție pentru creațiile lor intelectuale. Protecția dreptului de autor în Estonia permite, de asemenea, autorilor să beneficieze de drepturi morale și patrimoniale. Drepturile morale nu pot fi transferate, în timp ce drepturile patrimoniale pot fi transferate sau licențiate cu sau fără taxă. Drepturile de autor în Estonia sunt protejate pe toată durata de viață a autorului, plus 70 de ani după moartea acestuia. Legea drepturilor de autor creează un cadru legal și condiții pentru autori, precum și pentru : interpreți sau executanți, producători de fonograme, furnizori de servicii de radiodifuziune, producători de filme și realizatori de baze de date. Legislația este armonizată cu directivele UE.

FRANȚA

[Legea nr.2016/925 privind libertatea de creație, arhitectura și patrimoniul](#) statuează în art.1 libertatea creației artistice și a diseminării acesteia. Diseminarea creației artistice se va face cu respectarea principiilor care guvernează libertatea de exprimare și a prevederilor Codului proprietății intelectuale.

[Codul proprietății intelectuale](#) (partea I, cartea II, capitolul II, art. L212.1-212.15 - Drepturile artiștilor interpreți sau executanți) prevede în art. L212.1 definiția artistului interpret: *Cu excepția artistului complementar, considerat ca atare de practica profesională, artistul interpret sau executant este persoana care reproduce, cântă, recită, declamă, joacă sau execută în orice alt mod o operă literară sau artistică, un număr de varietăți, un număr de circ sau de marionete.*

Artistul complementar (*l'artiste de complément*) se distinge de interpret prin aceea că prestația sa este complementară sau accesorie, că personalitatea sa nu se transpune în această prestație și că interpretarea sa nu este originală.¹¹

De asemenea, [Codul muncii](#) (partea 7, cartea I, titlul II, capitolul I, art.L7121.1-7121.17 – Artiștii de spectacol), definește în art.L7121.1:

Sunt considerați artiști interpreți sau executanți, în special:

1. *Artistul liric;*
2. *Artistul dramatic;*
3. *Artistul coregraf;*
4. *Artistul de varietăți;*
5. *Muzicianul;*
6. *Compozitorul;*
7. *Artistul complementar;*
8. *Dirijorul;*
9. *Aranjor-orchestratorul;*
10. *Regizorul, realizatorul și coregraful, pentru executarea materială a concepției lor artistice;*
11. *Artistul de circ;*
12. *Marionetistul;*
13. *Persoanele a căror activitate este recunoscută ca fiind o meserie de artist interpret sau executant prin convențiile colective extinse pentru spectacolele live*¹².

În ceea ce privește contractul de muncă al artistului interpret, Codul muncii (art. L7121.3 și urm.) stabilește că orice contract prin care o persoană asigură, în schimbul unei remunerații, prezentarea prestației unui artist interpret, este prezumat a fi contract de muncă, dacă acest artist nu desfășoară activitatea în condiții care presupun înscrierea în registrul comerțului. Prezumția de existență a unui contract de muncă subzistă indiferent de modalitatea și cuantumul remunerației, precum și de tipul contractului dintre părți. De asemenea, această prezumție subzistă chiar dacă artistul își dovedește libertatea de exprimare a artei sale, proprietatea în întreg sau în parte asupra materialelor utilizate, precum și în situația în care el însuși angajează una sau mai multe persoane pentru a-l asista, cu condiția ca acesta să participe personal la spectacol.

Prezumția de angajare prevăzută mai sus nu se aplică artiștilor recunoscuți ca prestatori de servicii stabiliți într-un stat membru al Comunității Europene sau într-un alt stat parte la Acordul privind Spațiul Economic, în care prestează de obicei servicii similare și care vin să-și exercite activitatea în Franța, această activitate având caracter temporar și independent.

Contractul de muncă al unui artist interpret se încheie individual și poate fi comun mai multor artiști atunci când aceștia prestează în cadrul aceluiași spectacol/orchestră. În acest din urmă caz, în contractul de muncă vor fi trecute numele tuturor artiștilor și va fi prevăzut cuantumul salariului alocat fiecăruia dintre ei; contractul poate fi semnat de un

¹¹ <https://www.actoba.com/artiste-de-complement/>

¹² <https://cnm.fr/fiches-pratiques/les-conventions-collectives-dans-le-spectacle/>

singur artist, cu condiția ca semnatarul să fi primit un mandat în formă autentică de la fiecare dintre artiștii care figurează în contract. Artistul contractant își păstrează în aceste condiții calitatea de angajat.

Remunerația cuvenită artistului cu ocazia vânzării sau exploatarei înregistrării interpretării, executării sau prezentării acestuia de către angajator sau orice alt utilizator nu este considerată salariu din momentul în care prezența fizică a artistului nu mai este necesară pentru această prestație; această remunerație se bazează pe încasările din vânzarea sau exploatarea acestei înregistrări. Tipurile și forma contractului de muncă, precum și modul de remunerare (*le bulletin de salaire*) se supun regulilor de drept comun prevăzute în Codul muncii (art.L122.1-1221.5; art.L1241.1-1248.11 și art.R3243.1-3243.9).¹³

În ceea ce privește asigurările sociale, Codul securității sociale (partea legislativă, cartea III, titlul 8, capitolul 2, art.L382.1-382.14 – Persoane care intră în schema generală) prevede că artiștii care sunt autori de opere literare și dramatice, muzicale și coregrafice, audiovizuale și cinematografice, grafice, plastice și fotografice sunt afiliați în mod obligatoriu la sistemul general de asigurări sociale și beneficiază de prestații familiale, în aceleași condiții ca angajații. Beneficiază de această schemă și:

- *autorii de opere fotografice care sunt jurnaliști profesioniști în sensul articolelor L.761-2 și următoarele din Codul muncii, cu privire la veniturile obținute din exploatarea operelor lor fotografice în afara presei și, în condițiile care urmează a fi prevăzute prin convenții profesionale separate în sectorul agențiilor de presă și în sectorul publicațiilor de presă sau, la sfârșitul unui termen de doi ani de la data promulgării Legii nr.2006-961 din 1 august 2006 privind dreptul de autor și drepturile conexe în societatea informațională, prin decret al Consiliului de Stat, pentru veniturile suplimentare obținute din exploatarea operelor fotografice în presă.*
- *autorii lucrărilor fotografice care nu sunt jurnaliști profesioniști, care obțin din activitatea lor, direct sau prin agenții de orice natură, drepturi de autor supuse regimului fiscal pentru profit necomercial și care își exercită activitatea timp de cel puțin trei ani calendaristici.*

În ceea ce privește asigurările de șomaj ale artiștilor, Decretul nr.2019/797 privind regimul asigurărilor de șomaj reglementează această materie, cu detalii în anexa 8 (lucrători și tehnicieni în domeniul artistic) și anexa 10 (artiști).

Angajații intermitenți din sectoarele de divertisment și audiovizual (tehnicieni sau actori) beneficiază de o schemă de protecție socială care le dă dreptul la compensații specifice de șomaj, enumerate în anexa 8 pentru tehnicieni și anexa 10 pentru artiști. Aceștia pot lucra pentru mai mulți angajatori și pot avea un număr nelimitat de contracte de prestații pe durată determinată (CDDU). Contractul pe durată determinată face posibilă adaptarea la caracterul temporar al turneelor sau spectacolelor diferiților angajatori. Pentru a beneficia de ajutor de șomaj, conform anexelor 8 și 10, aceștia trebuie să declare cel puțin 507 ore de

¹³ *Contrat de travail des artistes chorégraphiques*, 2022,
<https://www.cnd.fr/fr/file/file/36/inline/contratdesartistesjanv22.pdf>

activitate în cele 319 zile anterioare solicitării, pentru artiști, și în 304 zile anterioare, pentru tehnicieni.¹⁴

Potrivit prevederilor [Decretului nr.2020-1095 privind natura activității și veniturile artiștilor autori](#), aceștia sunt considerați creatori de:

- scrieri literare, științifice, dramatice;
- traduceri, adaptări și ilustrații;
- software;
- compoziții muzicale cu sau fără text;
- coregrafii și pantomime;
- lucrări grafice;
- opere de artă plastică;
- scenografii pentru spectacole live, expoziții sau evenimente;
- modele de design original;
- lucrări cinematografice și audiovizuale, indiferent de metodele de înregistrare și distribuție;
- traduceri, subtitrări și descrieri audio în cinema și audiovizual;
- lucrări fotografice sau lucrări realizate folosind tehnici similare fotografiei, indiferent de suportul utilizat.

De asemenea, decretul prevede că venitul artistului autor poate să provină din următoarele activități:

- vânzarea sau închirierea creațiilor;
- finanțare participativă (*crowdfunding*) în schimbul unei lucrări cu valoare echivalentă;
- vânzarea de exemplare originale de către artistul autor însuși, care le reproduce sau le distribuie (auto-editare);
- bursă acordată pentru realizarea sau conceperea unei lucrări sau a unei expoziții, participarea la un concurs sau o comandă publică sau privată;
- drepturi de autor (cesionarea drepturilor de autor);
- stagiul artistic al cărui scop este conceperea sau realizarea unei lucrări sau a unei expoziții;
- prezentarea publică a lucrării, întâlniri publice despre munca de creator, sesiuni de autografe;
- premii sau recompense pentru creații;
- participarea la un juriu de selecție artistică;
- design și animație pentru o colecție editorială originală.

Constituie venituri accesorii la una dintre activitățile definite mai sus, în limitele prevăzute de lege:

- cursurile susținute în atelierul sau studioul artistului autor și transmiterea de cunoștințe către colegii săi;

¹⁴ *L'indemnisation des intermittents du spectacle*, 2022, <https://www.unedic.org/sites/default/files/2022-01/Dossier%20de%20synth%C3%A8se%20Intermittents%20du%20spectacle.pdf>

- participarea la ședințe și dezbateri publice care intră în sfera de activitate a artistului-autor;
- participarea la realizarea, dezvoltarea sau formarea operei altui artist autor, fără să constituie un act de creație originală în sensul prevederilor Codului de proprietate intelectuală;
- reprezentarea în organe de conducere.

Plata contribuțiilor de asigurări sociale de către artiștii autori se face către [Urssaf Limousin](#), la nivel național, din 2014.

[Măsuri de sprijin cu caracter exceptional](#) au fost instituite pentru artiști autori, artiști interpreți și tehnicieni în perioada pandemiei.

GERMANIA

Artiștii și jurnaliștii/autorii din Republica Federală Germania beneficiază de o acoperire cuprinzătoare de securitate socială. În calitate de angajați, aceștia sunt acoperiți de regimurile generale de securitate socială. Artiștii care desfășoară activități independente și jurnaliștii/autorii sunt obligați să se înscrie în [Fondul de asigurări sociale pentru artiști](#) (KSK). Protecția specială pentru artiști și jurnaliști/autorii care desfășoară activități independente, prevăzută de [Legea privind asigurările sociale pentru artiști și publiciști independenți](#) (KSVG), care a intrat în vigoare la 2 august 1983, cuprinde asigurarea de sănătate, asigurarea pentru îngrijire pe termen lung sau pentru bătrânețe ([Pflegeversicherung](#)) și asigurarea de pensie. La fel ca și angajații, artiștii și jurnaliștii/autorii trebuie să plătească doar [jumătate din contribuția de asigurări sociale](#).

Fondurile pentru restul de 50% sunt asigurate printr-o subvenție federală (20%), iar 30% sunt finanțate din contribuția la asigurările sociale a artiștilor. În acest sens, antreprenorilor li se percepe o taxă de asigurări sociale a artiștilor ([Künstlersozialabgabe](#)) pentru toate taxele și redevențele plătite, al cărei nivel este supus ajustărilor anuale (pentru 2021 și 2022, taxa este de 4,2%).

Printr-o altă modificare a Legii Securității Sociale a Artiștilor care a intrat în vigoare în iunie 2007, baza financiară a Fondului a fost îmbunătățită printr-o acoperire mai largă și o examinare mai strictă a tuturor contribuabililor, inclusiv a artiștilor ca beneficiari. În septembrie 2008, încercarea reprezentanților unor state federale (Länder) din Bundesrat de a abroga Legea privind securitatea socială pentru artiști a eșuat, grație unui protest larg susținut atât din partea factorilor de decizie culturală ai tuturor partidelor, cât și din partea asociațiilor de cultură și artiști.

La 1 ianuarie 2015, a intrat în vigoare Legea privind stabilizarea asigurărilor sociale pentru artiști ([Künstlersozialabgabenstabilisierungsgesetz](#)), cu scopul de a asigura servicii regulate de revizuire și consiliere pentru angajatori cu privire la taxa de asigurări sociale, de a stabili rata taxei și de a asigura echitatea în impozitare. În prezent, instituțiile de asigurări de pensii germane auditează obligatoriu, o dată la 4 ani, toate întreprinderile (companiile) și angajatorii care au peste 19 angajați care sunt deja înregistrați la KSK.

Sprijinul indirect de stat pentru arte și cultură sub formă de reduceri fiscale nu este prevăzut într-un act legislativ separat, ci constă într-o multitudine de reglementări cuprinse în diverse acte de specialitate. În cazul TVA, unele produse culturale (cum ar fi cărțile) sunt supuse unei cote reduse de 7%, în loc de cota standard de 19%; în anumite condiții, evenimentele culturale publice și activitățile nonprofit (de exemplu, spectacolele de teatru) sunt scutite integral de la plata TVA și a impozitului pe profit.

De la 1 ianuarie 2000, a intrat în vigoare [Legea privind sprijinul fiscal suplimentar pentru fundații](#), care include stimulente fiscale pentru înființarea și donațiile către fundații. În ultimii ani, în legea care reglementează donațiile au fost încorporate reduceri fiscale suplimentare, iar plafonul scutirilor de impozit pentru veniturile din activitățile de voluntariat (scutire standard pentru instructorii de curs) a fost ridicat și extins pentru a se aplica și altor grupuri.

[Reforma](#) legislației din sectorul nonprofit și al donațiilor, din iulie 2007, prevede, printre altele, că donațiile rămân neimpozabile pe venit până la o limită de 20%, iar scutirea impozit pentru înființarea de fundații a fost majorată de la 300.000 euro la un milion de euro.¹⁵ În iulie 2014, Bundestagul a adoptat un proiect de lege pentru reducerea impozitării audiobook-urilor de la 19 % la 7 % (la fel pentru cărțile tipărite).

Cu excepția Legii privind asigurările sociale pentru artiști, nu există legi speciale privind condițiile de angajare pentru artiști și alți lucrători culturali; se aplică regulile generale de drept al muncii. Dacă artiștii sau lucrătorii culturali sunt angajați în instituții municipale, de land sau federale, atunci se aplică reglementările privind serviciul public.

În baza [Legii privind contractul colectiv](#) (TVG), au fost încheiate contracte speciale și acorduri salariale pentru sectorul cultural, inclusiv pentru personalul neartistic, de către sindicate și organizații patronale pentru sectoarele artistice individuale și instituții culturale precum teatre, orchestre și școli de muzică. Condițiile de muncă pentru principalele grupuri profesionale, cum ar fi cântăreții, actorii, muzicienii de orchestră etc., sunt stabilite în aceste acorduri. În plus, au fost înființate instanțe speciale de arbitraj pentru a soluționa litigiile de muncă în teatre ([Bühnenschiedsgericht](#)).

Dreptul angajaților de a participa la procesele de luare a deciziilor este garantat prin Legile generale privind codecizia ([Mitbestimmungsrecht](#)) și reglementări similare pentru personalul din serviciul public. Cu toate acestea, aceste drepturi sunt oarecum restricționate în companii precum teatre, muzee sau biblioteci, ziare și radiodifuzori cu privire la deciziile de management de relevanță artistică sau științifică (așa-numitele [Tendenzschutz](#)).

De relevanță pentru artiștii și jurnaliștii independenți este o reglementare din anii 1970: [Legea privind acordul salarial](#) (§12a, TVG), cu modificările și completările ulterioare. Conform legii, liber profesioniștii care lucrează predominant pentru o singură companie se pot bucura de un statut similar celui de angajat, care permite organizațiilor lor profesionale să încheie acorduri de salarizare sau onorarii cu contractanții lor.

¹⁵ Deducerea donațiilor din impozit, 2022, <https://www.steuertipps.de/steuererklaerung-finanzamt/steuererklaerung/steuererklaerung-spenden-von-der-steuer-absetzen>

În martie 2018, reglementările speciale privind [indemnizația de somaj](#) pentru salariații cu normă redusă au fost prelungite până în 2021. Aceste reglementări speciale, de care beneficiază și mulți lucrători culturali, urmează să fie înlocuită cu o soluție elaborată împreună cu lucrătorii culturali, începând din 2021.

Legea germană privind drepturile de autor și drepturile conexe ([Urheberrechtsgesetz, UrhG](#)), care este în vigoare și astăzi, a fost adoptată în septembrie 1965. În mod special, a înlocuit Legea privind dreptul de autor asupra operelor literare și artistice din 1901 și, în mare măsură, Legea privind drepturile de autor ale artiștilor din 1907. Printre altele, prevedea prelungirea dreptului de autor de la 50 la 70 de ani de la moartea autorului. Germania a devenit astfel un pionier internațional în extinderea perioadelor de drepturi de autor. Odată cu Legea drepturilor de autor, a fost adoptată în 1965 introducerea unei taxe standard pentru folosirea echipamentelor audio, care urma să fie administrată și distribuită de către societățile de gestiune colectivă. O taxă pentru echipamentele de înregistrare audio și video a fost adăugată în 1985. Aceasta se aplică echipamentelor de înregistrare și reproducere într-un anumit timp și cu o anumită capacitate de redare. Întrucât forma de reproducere este irelevantă în acest regulament, autorii și artiștii interpreți primesc, de asemenea, o redevență pentru reproducerile digitale. Aceste sume sunt colectate de societățile de gestiune colectivă și distribuite profesioniștilor. Remunerarea pentru închiriere și împrumut public a fost introdusă pentru prima dată în legea generală a drepturilor de autor în 1972 ([articolul 27](#)).¹⁶

SUEDIA

Nu există un cadru legal cuprinzător pentru artiști în Suedia; se aplică principiile generale de securitate socială și impozite. Există mai multe sindicate de artiști care își reprezintă membrii în negocierile pieței muncii, esențiale în modelul suedez al pieței muncii. Sindicatele funcționează și ca grupuri de lobby în relația cu guvernul și autoritățile publice.¹⁷

Venitul mediu în artă și cultură este semnificativ mai mic decât în rândul persoanelor cu studii similare în alte profesii. Artiștii care desfășoară activități independente – care reprezintă o parte din ce în ce mai mare din cei activi în sectorul artelor și culturii – au probleme specifice în ceea ce privește asigurările publice de sănătate, pensiile și asigurările pentru șomaj, deoarece modelul suedez de securitate socială este mai bine adaptat angajaților și angajatorilor mai mari decât întreprinderilor mici și lucrătorilor independenți. Multe subvenții și alocații pentru artă la nivel național, regional și privat pentru artiști individuali nu sunt impozabile și, prin urmare, nu sunt incluse în venitul care formează [baza pensiei](#) unei persoane. Pe o piață a muncii care generează șomeri în mod regulat din anumite categorii de angajați din domeniul artei și culturii (de exemplu, între angajări sezoniere sau munca pe bază de proiecte), acest lucru îi face pe mulți dintre cei

¹⁶ Profil de țară: Germania, 2020, https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_full/germany/germany_022020.pdf

¹⁷ Profil de țară: Suedia, 2021, https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_full/sweden/Full-Country-Profile_Sweden.pdf

care lucrează în arte și cultură vulnerabili financiar. Această situație a stat la baza sprijinului guvernamental pentru centrele intermediare de ocupare a forței de muncă din domeniile teatru, muzică, fotografie și film, bănci de date și pentru instituțiile de formare a dansatorilor și actorilor profesioniști în perioadele dintre contractele de muncă.

În 2018, o comisie guvernamentală special desemnată a prezentat un raport privind o politică pentru artiști, [*Konstnär – oavsett vilkor?*](#) („Artist-indiferent de condiții?”, SOU 2018: 23). Raportul descrie condițiile actuale pentru artiștii activi profesional din Suedia. Potrivit acestui studiu, artiștii lucrează din ce în ce mai mult ca liber profesioniști, combinând diferite tipuri de proiecte, locuri de muncă și alte surse de venit, în interiorul și în afara sectorului artei și culturii. S-a concluzionat că măsurile actuale de securitate socială nu sunt adaptate acestor noi condiții de pe piața muncii în domeniul artelor și culturii. De asemenea, s-a pus problema că persoanele din medii sociale diferite nu au aceleași oportunități de a deveni artiști și că restrângerea accesului la educație artistică începe de la o vârstă fragedă. O altă problemă discutată în raport a fost concentrarea artiștilor în zonele urbane – în special în zona Stockholm – ceea ce face aproape imposibilă dezvoltarea unei cariere artistice în mari părți ale țării.

Sistemul fiscal general se aplică și artiștilor. Aceasta înseamnă, printre altele, că toate costurile suportate pentru a obține un venit sunt deductibile fiscal, dacă venitul este generat din activități profesionale. Artiștii care desfășoară activități independente se confruntă cu o serie de probleme în sistemul fiscal actual: de exemplu, pensiile de bază sunt calculate pe baza venitului impozabil generat de-a lungul vieții și, deoarece majoritatea burselor sau granturilor nu sunt impozabile, acestea nu sunt incluse în totalul surselor de venit. Una dintre puținele reglementări speciale care există pentru arte și cultură este cea a taxei pe valoarea adăugată a cărților; în 2001, cota de TVA de 25% la cărți a fost redusă la 6%. Problema sponsorizării corporative în arte a fost supusă multor dezbateri în ultimii ani, atât în mass-media, cât și în forurile politice. *Cultură și afaceri* ([*Kultur och näringsliv*](#)) este un forum special creat pentru a dezbate în continuare principalele probleme, pentru a obține contacte și experiențe din proiecte comune și pentru a obține contribuții financiare din piață.

Nu există reglementări speciale de drept al muncii pentru arte și cultură; domeniul intră sub incidența reglementărilor generale de drept al muncii. Cu toate acestea, există unele condiții speciale, deoarece legislația suedeză a muncii se bazează într-o mare măsură pe acordurile încheiate între sindicate și reprezentanții angajatorilor. Acest lucru conferă, de asemenea, un caracter special al întreprinderii mici subdomeniilor artei și culturii în care o mare parte a forței de muncă profesionale lucrează pe cont propriu. Relevante pentru domeniul culturii, fie la nivel național sau local, cu privire la persoane private, instituții culturale, grupuri de teatru liber sau companii similare sunt actele normative care se referă la nediscriminarea în viața profesională, concediul parental, egalitatea de șanse, protecția muncii, mediul de muncă etc.

În Suedia, prevederile de bază privind drepturile de autor sunt similare cu cele ale altor țări din Europa continentală, cu unele diferențe și sunt reunite în Legea suedeză a dreptului de autor a operelor literare și artistice ([*Upphovsrättslagen*](#)). Evoluții importante în ceea ce privește drepturile de autor au fost legate de punerea în aplicare a directivelor UE în domeniul dreptului de autor, care vizează armonizarea și facilitarea pieței unice. Suedia a

implementat următoarele directive UE: drepturi de închiriere și împrumut; transmisie prin satelit și retransmisie prin cablu; armonizarea duratei protecției drepturilor (70 de ani de la moartea unui autor). Măsurile legale împotriva încălcării drepturilor de autor au fost intensificate în ultimele două decenii.

Digitalizarea producției, accesului și consumului operelor și spectacolelor protejate generează continuu noi posibilități, dar și noi probleme. Din 1998, posesorilor de drepturi legale în domeniul muzical li se acordă compensații financiare bazate pe drepturi de autor pentru pierderile cauzate prin copierea privată a fonogramelor, într-un model destinat inițial să compenseze copierea muzicii. Veniturile sunt alocate creatorilor și artiștilor interpreți de către societățile lor de gestiune colectivă respective. De asemenea, a fost introdusă o rambursare pentru compozitori și muzicieni pentru împrumutul public de fonograme și compozitorilor pentru împrumutul public de partituri. Pentru autori, traducători și ilustratori, un sistem de rambursare a existat încă din anii 1950.

Rambursarea pentru autori este alocată de Fondul autorilor suedezi ([*Författarfonden*](#)). Creatorii de opere literare (autori, traducători și ilustratori) sunt compensați pentru împrumuturile în bibliotecile publice, în conformitate cu [*Ordonanța privind Fondul autorilor suedezi \(1962:652\)*](#). O parte din această compensație este acordată inițiatorului individual în proporție directă cu numărul de împrumuturi publice ale operei sale, în timp ce o altă parte este transferată Fondului autorilor suedezi, care acordă granturi și burse în sprijinul autorilor, traducătorilor, dramaturgilor și jurnaliștilor din domeniul artelor. Din 1985, mărimea fondurilor guvernamentale alocate Fondului autorilor suedezi este stabilită prin acorduri între guvern și asociațiile profesionale ale autorilor.

ȚĂRILE DE JOS

Legea privind participarea ([*Participatienwet*](#)) vizează la cetățenii olandezi care au nevoie de sprijin pe piața muncii, respectiv creșterea ocupării forței de muncă. Legea instituie [*Indemnizația de Asistentă Socială*](#), care sprijină financiar cetățenii care au venituri mici sau nu au niciun venit. Procesul de aplicare pentru acest beneficiu specific este organizat de autoritățile locale.

Angajații disponibilizați pot solicita sprijin financiar de la Agenția de Asigurări a Angajaților. Dacă au lucrat 26 din 36 de săptămâni înainte de a deveni șomer, este posibil să beneficieze de indemnizația de șomaj. Agenda actuală pentru cultură ([*Arbeidsmarktagenda voor de culture en creative sector 2017-2023*](#)) evidențiază acest aspect ca fiind o problemă, deoarece munca în sectorul cultural are un caracter neregulat. Persoanele care desfășoară activități independente își pot crea propriile cadre de securitate socială prin, de exemplu, [*Broodfondsen*](#) (fondurile de solidaritate, formate din 20-50 de antreprenori) și [*Arbeidsongeschiedtheidsregeling*](#) (scheme de beneficii pentru persoanele cu handicap profesional). Fondurile de solidaritate sunt inițiative colective ale persoanelor care desfășoară activități independente pentru a-și acorda și spijini reciproc concediu medical temporar. Schemele de beneficii pentru persoane cu handicap profesional pot fi planificate prin intermediul caselor de asigurări. O indemnizație lunară este asigurată atunci când lucrătorii independenți sunt în incapacitate de muncă.

Spre deosebire de angajații din sectorul cultural, artiștii independenți trebuie să-și planifice propria pensie, de exemplu, prin intermediul companiilor de asigurări sau al băncilor. Un exemplu este [Schema de prestații de maternitate pentru lucrătorii independenți](#), ce reprezintă un sprijin financiar pentru minim 16 săptămâni, care nu este mai mare decât salariul minim brut. În 2019 au fost implementate noi reglementări pentru concediul de paternitate, acestea neaplicându-se cetățenilor ce desfășoară activități independente.

Pentru a stimula antreprenoriatul cultural și donațiile pentru cultură, a fost implementată Legea privind impozitul pe donații și pe moștenire, 2012 ([Geefwet](#)). Actul acoperă o serie de aspecte ale dreptului fiscal pentru a face donația pentru cultură atractivă din punct de vedere fiscal. Legea introduce, de asemenea, un nou multiplicator de 25% care se aplică donațiilor făcute instituțiilor culturale. Instituțiile culturale care doresc să beneficieze de pe urma acestei reglementări trebuie să se califice organizație de utilitate publică ([Algemeen Nut Beogende Instellingen](#), ANB). O instituție se califică de utilitate publică numai atunci când cel puțin 90 la sută din eforturile sale sunt concentrate pe interesul public. Acestea sunt beneficiază de avantaje fiscale: nu plătește impozit pe succesiune sau pe donații pe care de dedică interesului public; nu plătește impozit pe donațiile pe care le face în interes public; persoanele fizice și juridice care fac donații către un ANB își pot deduce donațiile din impozitul pe venit/profit. Scutirea de taxe contează pentru primii 5.000 euro reprezentând donații culturale. Sub 5.000 euro, persoanele fizice pot deduce până la 25%. Sistemul de TVA este împărțit în trei cote: 21%, 9% și scutire integrală. Legislația UE permite statelor membre să perceapă cota redusă a TVA la biletele pentru spectacole, teatre, circuri, târguri, parcuri de distracție, concerte, muzee, grădini zoologice, cinematografe, expoziții și evenimente culturale și altele similare. Artiștii care lucrează pe bază de comenzi, cum ar fi scriitorii, compozitorii de jingle-uri publicitare, arhitecții și designerii etc. sunt supuși cotei TVA de 21%.

În artele spectacolului și, în general, în sectorul cultural dunt aplicabile contractele colective de muncă ([collective arbeidsovereenkomst](#), CAO) între angajatori și angajați. În prezent, cele mai multe CAO se găsesc în arhitectură, educație artistică, mass-media (difuziune, jurnalism, edituri), muzee și săli de expoziție, arte ale spectacolului (dans, orchestre, companii de teatru), biblioteci publice, retailerii de instrumente muzicale și partituri. Există sindicate speciale pentru aplicarea sau monitorizarea acestor acorduri. Aproape toate domeniile de muncă artistică și culturală sunt organizate în Federația Culturii ([Federatie Cultuur](#)), o organizație patronală umbrelă care monitorizează rezultatele negocierilor colective anuale dintre marile sindicate olandeze, guvernul central și organizațiile patronale, în ceea ce privește munca și condițiile aferente.

În Țările de Jos, [Legea privind drepturile de autor](#) din 1912 și [Legea privind drepturile conexe](#) din 1993 protejează operele literare, științifice sau artistice. Deoarece Directiva Europeană 2006/116/CE privind termenul de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe a fost înlocuită cu Directiva Europeană 2011/77/UE în 2011, ambele acte olandeze au fost modificate în 2013. În conformitate cu această directivă, dreptul de autor revine creatorul unei opere până la 70 de ani de la moartea creatorului, în timp ce drepturile conexe sunt în vigoare timp de 70 de ani din momentul introducerii operei. În 2015, a fost adoptată [Legea privind contractul pentru drepturi de autor](#), oferind creatorilor o poziție de negociere mai puternică față de cei care le vor utiliza creațiile (producător, editor, distribuitor etc.).

WEBOGRAFIE

- Convenția Culturală Europeană, 1954, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/23813> ;
- Recomandarea UNESCO privind statutul artistului, 1980, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13138&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html ;
- Declarația universală UNESCO privind diversitatea culturală, 2001, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html ;
- Rezoluția PE din 20 octombrie 2021 referitoare la situația artiștilor și la redresarea culturală în UE, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0430_RO.html ;
- Situația artiștilor și a lucrătorilor culturali și redresarea post-Covid19 în UE, 2021, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/652250/IPOL_STU\(2021\)652250_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/652250/IPOL_STU(2021)652250_EN.pdf) ;
- Programul *Europa Creativă* 2021-2027, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A366%3AFIN> ;
- O nouă agendă europeană pentru cultură, 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN> ;
- Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022, <http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/ SCPN%202016-2022inavizare.pdf> ;
- Alianța Națională a Uniunilor de Creatori din România, https://www.anuc.ro/anuc-ro_doc_3_desprea-anuc_pg_0.htm ;
- Consiliul European al Artiștilor, <https://encc.eu/resources/database/european-council-artists>;
- Compendium de politici și tendințe culturale. Profiluri de țară, 2021, <https://www.culturalpolicies.net/database/>
- Răspunsurile statelor membre la solicitările ECPRD 4471, 4530 și 3675, Centrul European pentru Cercetare și Documentare Parlamentară, <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/page/home>